

DUBTE EN L'EUFRATES

Al Museu Arqueològic d'Alacant es pot veure fins al 30 de setembre una exposició excepcional d'art assiri. Les escultures i relleus són tresors del Museu Britànic i procedeixen d'unes excavacions realitzades a Mesopotàmia (actual Iraq) entre 1845 i 1855. Les peces, exquisidament il·luminades a Alacant, reflecteixen la vida quotidiana del despertar de la civilització humana (deixondiment, caldria dir potser). Les primeres ciutats havien nascut en aquella mateixa zona, en l'anomenat creixent fèrtil, entre el Tigris i l'Eufrates, 10.000 anys abans de la nostra era. Som al regnat d'Assurnasipal II (883-859 aC) i els artistes al seu servei narren la seva glòria en meravellosos baixos relleus en pedra. La tècnica, lineal i visual, no dista molt dels nostres còmics actuals. Els palaus tenien les parets cobertes amb les gestes del poder constituït i no costa gaire imaginar els amfitrions recurrent les estances seguits pels bocabadats invitats. La despreocupació per la perspectiva i les escales és absoluta, però això no li resta bellesa ni força narrativa. Ans al contrari, és com adormir el temps i l'espai perquè la referència no robi protagonisme als esdeveniments.

M'aturo davant una peça titulada *Fugida creuant el riu* i vagin per davant els punts essencials del text que acompanya aquesta meravella:

Placa de composició completa que probablement descriu un incident recollit en els Annals d'Assurnasirpal. El 878 aC el rei va emprendre una campanya en el baix Eufrates fins arribar a la capital enemiga, al sud-est de l'actual Ana. Allí «davant les meves poderoses armes, Kudurru es va llençar al riu juntament amb setanta dels seus soldats per salvar la vida» (Grayson, 1976).

Disparen fletxes contra l'enemic dos arquers amb uniforme i armament regular de l'exèrcit assiri, consistent en casc amb punta, faldeta, espasa, i arc i carcaix a l'esquena... Veiem a l'aigua tres enemics la llarga vestimenta dels quals indica que són personatges distingits i no simples soldats. El que neda ha estat ferit per les fletxes i els altres dos suren en bots inflats, insuflant-hi aire per arribar al fort de la dreta...»

No es pot demanar més a una peça d'un museu d'història: que ella mateixa expliqui una història. Millor encara: que n'expliqui dues. Perquè en aquest cas hi ha com a mínim una altra interpretació possible. El que neda sense bot neda en superfície. No obstant això jo diria que els altres dos estan bussejant. Arguments a favor:

1) Els bots són pells d'animal (de boc en general) cosides i empegades per a contenir líquids, per tant tanquen hermèticament, per tant no cal bufar-hi, per tant no estan bufant sinó respirant! Un bot de deu litres significa una bona ampliació de la capacitat pulmonar, suficient potser per travessar el riu sense treure el cap.

2) Sota una pluja de fletxes, bussejar és millor idea que nedar. I noteu que l'artista-cronista ressalta explícitament aquest avantatge *ferint* el nedador lliure amb un parell de fletxes.

3) El bot com a flotador en superfície fa nosa, compromet seriosament la hidrodinàmica del nedador. Es redueix el risc de mort per ofegament a costa d'augmentar el risc de mort sota una pluja de fletxes. No compensa. I, de nou, l'artista no reflecteix aquest desavantatge *ferint* els presumptes nedadors novells, per tant no són nedadors inexperts sinó, potser, aguerits pioners del busseig amb botella.

© Jorge Wagensberg

4) Els tres nedadors semblen anticipar també la natació sincrònica olímpica. Però el que neda en superfície té el braç dret molt estirat, com correspon, per cert, a un estil crol depurat, mentre que els altres dos els tenen més arronsats, com immòbils. I, en efecte, sota l'aigua el moviment dels braços no serveix per a quasi res. Els bons bussejadors no mouen els braços per impulsar-se i els mals bussejadors els mouen estil gos, amb moviments curts, obrint els dits en estirar la mà endavant i tancant-los en estirar la mà enrere.

Neden en superfície? Bussegen sota l'aigua? Una peça amb dubte té més valor museogràfic que una peça sense dubte. El mètode és un sistema per tractar dubtes i exhibir el mètode és tan important com exhibir el resultat. Però com més miro el relleu, més hi veig dos bussejadors camí de la seva salvació.

JORGE WAGENSBERG

Director de l'Àrea de Ciència de La Fundació La Caixa, Barcelona.